

TROTTER

Ardennen

**VAN REIZIGERS
VOOR REIZIGERS**

Lannoo

De wereld houdt niet op met draaien. Een wereldreiziger is de eerste om dat te bevestigen. Hoewel er geen inspanningen zijn gespaard om al de gegevens in deze gids uitgebreid te testen en te actualiseren, is het niet uitgesloten dat je ter plaatse vaststelt dat bepaalde gegevens in deze gids toch al opnieuw zijn gewijzigd. We stellen het daarom bijzonder op prijs als je ons op de hoogte brengt van eventuele wijzigingen, zodat we die bij een eerstvolgende herdruk op een correcte manier kunnen meenemen. Uiteraard mag je ook toevoegingen met ons delen. Heb je een niet te missen adres of een onvergetelijke ervaring, deel ze met ons en wie weet kom je, met naam en toenaam, in deze Trotter terecht! Dank bij voorbaat. Ons adres:

TROTTER

Uitgeverij Lannoo
Kasteelstraat 97
B-8700 Tielt

Uitgeverij Terra Lannoo
Postbus/P.O. Box 23202
NL-1100 DS Amsterdam Zuidoost

E-MAIL: TROTTER@LANNOO.BE

WWW.TROTTERCLUB.COM

De prijs categorieën die in de Trotter-gidsen worden gebruikt, zijn steeds afgestemd op het land. Als je in een goedkoop hotelletje ongeveer €25 betaalt, behoort een hotel waar je €75 neertelt uiteraard tot de dure prijsklasse. De uitgever kan niet aansprakelijk worden gesteld voor eventuele fouten of de gevolgen ervan.

VERTALING Katrien Meuleman 2024; Imago Mediabuilders

REISINFORMATIE VLAANDEREN EN NEDERLAND Lut D'Hondt

OMSLAGONTWERP Studio Jan de Boer / Helga Bontinck

ONTWERP BINNENWERK Imago Mediabuilders

OMSLAGFOTO Flavio Vallenari / iStock

OORSPRONKELIJKE TITEL Le Routard – Ardenne

OORSPRONKELIJKE UITGEVER Hachette, Paris

DIRECTEUR VAN DE REEK EN AUTEUR Philippe Gloaguen

STICHTERS Philippe Gloaguen en Michel Duval

ADJUNCT-REDACTEURS Benoît Lucchini en Amanda Keravel

REDACTEURS Olivier Page, Véronique de Chardon, Isabelle Al Subaihi, Anne-Caroline Dumas, André Poncelet, Marie Burin des Rozières, Thierry Brouard, Géraldine Lemauf-Beauvois, Anne Poinot, Mathilde de Boisgrollier, Alain Pallier en Fiona Debrabander

© Hachette (alle rechten voor vertaling, reproductie en bewerking gereserveerd voor alle landen),
Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 2025

© Cartografie Hachette Tourisme

WWW.LANNOO.COM

D/2025/45/141 - ISBN 9789401499941 - NUR 512

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

HOE GEBRUIK JE DEZE GIDS?

Op deze pagina's zetten we de toeristische highlights voor je op een rijtje – stuk voor stuk zijn het met recht topervaringen die je niet mag missen!

In het hoofdstuk 'Mens, maatschappij, natuur en cultuur' gaan we dieper in op de geschiedenis, het cultureel erfgoed en de geografie van het land of gebied dat je bezoekt. Boeiende achtergrondinformatie om alvast thuis of tijdens de heenreis door te nemen.

In het hoofdstuk 'Praktisch' vind je alle nuttige informatie over de bestemming. Lees er alles wat je moet weten over bijvoorbeeld verkeer en vervoer, geldzaken, taal en reisdocumenten.

De tekst die in twee kolommen loopt, bevat praktische informatie zoals adresgegevens van instanties en webadressen ter voorbereiding op de reis.

Aan de rand van de pagina's zorgen een duimgreep en een kopregel ervoor dat je direct ziet welke informatie er op de betreffende pagina wordt besproken.

Om vlot door de gids te navigeren, wordt per stad of regio dezelfde informatiestructuur gehanteerd: praktische informatie - informatie over verblijf: slapen, eten, iets drinken, uitgaan - informatie over de bezienswaardigheden.

Wist je dit?

INTERESSANTE WEETJES

Let op deze kaders voor interessante weetjes.

Door het boek heen laten we jullie, onze Trotter-ambassadeurs, aan het woord! Gouden tips en onvergetelijke ervaringen maken alles (nog) tastbaar(der), net alsof je al ter plekke bent. **VAN REIZIGERS, VOOR REIZIGERS!**

AANDUIDING TROTTER-TIPS

- Trotter-tip
- interessant
- niet te missen

VERKLARING VAN DE SYMBOLEN

algemeen	informatie	snackbar
autoverhuur	kindvriendelijk	strand
bank	koffie- of thee-huis	taxi
busstation	livemuziek, concert	theater
café, bar	luchthaven	treinstation
camping	metrostation	voorzieningen voor rolstoelgebruikers
consulaat	ontbijt	wandelen
dansen	parkeren	winkelen
duiklocatie	patisserie	Unesco-werelderfgoed
internetcafé	postkantoor	zwemgelegenheid
fietsverhuur	restaurant	telefoonnummer
haven	roken verboden	website
honden toegestaan	slapen	e-mailadres
ijssalon	skistation	

INHOUD

24

Het carnaval in Binche

VOORBEREIDING

INLEIDING	12
TOPVERVARINGEN	14
MENS, MAATSCHAPPIJ, NATUUR EN CULTUUR	24
Architectuur en huisvesting	26
Beroemde personen	28
Carnaval	32
Drank	33
Economie	35
Eigenaardigheden	36
Geografie en milieu	37
Geschiedenis	39
Keuken	45
Klimaat	51
Sport en ontspanning	52

44

De haan op de Waalse vlag

REIZEN NAAR DE BELGISCHE ARDENNEN	54
REIZEN NAAR DE FRANSE ARDENNEN	56
REIZEN NAAR LUXEMBURG	58

PRAKTISCH

ARDENNEN PRAKTISCH	62
ABC van de Ardennen	64
Alvorens te vertrekken	64
Feesten, feestdagen en schoolvakanties	68
Fietsen	69
Formaliteiten	69
Geldzaken	70
Internetadressen	71
Overnachten	71
Reisliteratuur	73
Taal	74
Telefoneren	76
Vervoer	76
Wandelen	78
REISPLANNER	80

38

Het natuurpark de Hoge Venen

De abdiij van Orval

BESTEMMINGEN

DE FRANSE ARDENNEN

Vouziers	88
Grandpré	91
Châtel-Chéhéry	92
Buzancy	93
Meer van Bairon	94
Vendresse	94
Launois-sur-Vence	98
Signy-l'Abbaye	100
Rethel	101
Juniville	104
Asfeld	105
Korte rondrit in Porcien	107

49

Balletjes van
'Madame Lapin'

DE THIÉRACHE ARDENNAISE

Signy-Le-Petit	110
Rocroi	112
Chimay	116
Meren van L'Eau d'Heure	119
Couvain	120
Natuurpark Viroin-Hermeton	123

VALLEI VAN DE SEMOIS

Arlon (Aarlen)	131
Virton	135
Torgny	136
Abdiij van Orval	137
Florenville	139
Tussen Florenville en Bouillon	141
Bouillon	142
Corbion	146
Rochehaut	147
Botassart	148
Alle-sur-Semois	149
Vresse-sur-Semois	150
Les Hautes-Rivières	150

DE VALLEI VAN DE MAAS EN HAAR ZIJRIVIEREN

Mouzon	155
Sedan	160

BESTEMMINGEN

180

Het beeld
van de Vier
Heems-
kinderen

Charleville-Mézières	168
Bogny-sur-Meuse	179
Monthermé	181
Revin	183
Fumay	185
Haybes	186
Vireux-Molhain en Vireux- Wallerand	187
Hierges	188
Givet	188
Vallei van de Maas stroomafwaarts, van Givet naar Namen	193
Hastière en Waulsort	193
Anseremme	196
Celles	196
Dinant	198
Crupet	207
Namur (Namen)	209
Floreffe	220
Vallei van de Samson	221
Andenne	222
Huy (Hoei)	223

DE FAMENNE EN DE CALESTIENNE

Lavaux-Sainte-Anne	231
Tellin	232
Han-sur-Lesse	232
Rochefort	235
Marche-en-Famenne	238
Nassogne	239
Chevetogne	239
Hotton	240
Durbuy	241

DE HOGE ARDENNEN

Saint-Hubert	247
Fourneau Saint-Michel	249
Redu	250
Libramont-Chevigny	252
Neufchâteau	252
Martelange	253
Bastogne (Bastenaken)	254
Sainte-Ode	259
Natuurpark van de Boven-Sûre	260

224

De kapittelkerk Notre-Dame

230

Het treintje naar de grotten van Han in Han-sur-Lesse

BESTEMMINGEN

Esch-sur-Sûre	261
Wiltz	262
Bourscheid	263
Ettelbruck	263
Diekirch	264
Vianden	265
Vallei van de Our	268
Clervaux	269
Burg-Reuland	271
Butgenbach	273
Robertville	273
Natuurpark de Hoge Venen	274
Jalhay	275
Eupen	278

Aywaille	302
Comblain-au-Pont	304
Chaufontaine	304
Liège (Luik)	305

DE VALLEIEN VAN DE OURTHE EN DE AMBLÈVE TOT IN LUIK

Houffalize	282
La Roche-en-Ardenne	284
Vielsalm	287
Trois-Ponts	288
Stavelot	290
Malmedy	293
Spa	297
Theux	301

234

Een bruine beer in het dierenpark van Han-sur-Lesse

244

Het kasteel van Vianden

INLEIDING

↑ *Middeleeuws kasteel van Clervaux*

↓ *Tombeau du Géant aan de oever van de Semois*

Een beetje etymologie

Arduenna, van Keltische oorsprong, is de naam van een groot woud, waarschijnlijk het grootste van het antieke Gallië, dat door Julius Caesar werd vermeld in zijn *De Bello Gallico*. In de Keltische mythologie is Arduinna een jacht- en woudgodin die wordt voorgesteld als een op een wild zwijn rijdende jageres. Daarnaast verwijzen bepaalde specialisten van de Keltische wereld naar de kleur zwart die afkomstig is van het bijvoeglijk naamwoord 'Ar'Den' dat donker betekent.

Een beetje mysterie

Het mysterieuze vloeit voort uit het bijgeloof en de legenden die wortel hebben gevat in deze lange tijd miskende en een tikkeltje geheimzinnige streek. Het Ardense woud – indrukwekkend, ondoordringbaar en gevaarlijk – is een omgeving waar brute landschappen hand in hand gaan met feeëriek bosgezichten. Zijn geheimen trekken aan of schrikken af. Uit het diepste van die bossen zijn in de loop der eeuwen talrijke verhalen opgerezen die bij het avondrood werden doorverteld. Ze hebben veel mythes en fabels doen ontstaan en de fantasie aangewakkerd.

Een beetje geografie

Tegenwoordig wordt de naam Ardenen gebruikt om een natuurlijk of bestuurlijk gebied aan te duiden dat zich uitstrekt over een oud en heuvelachtig bosmassief, aan de zuidelijke en westelijke flank begrensd door de Maas en in oostelijke richting afgebakend door de Duitse Eifel. Het is soms moeilijk om de juiste omtrek ervan te bepalen, temeer daar de vele toe-eigeningspogingen van de naam voor een

zekere verwarring zorgen. Gewoonlijk wordt de term 'Ardennen' gebruikt als we het hebben over de Belgische Ardennen, een streek die zich globaal gezien uitvouwt over drie provincies. 'Les Ardennes' verwijst naar een administratief departement in Frankrijk. En in ruimere zin kunnen we met de 'Ardennen' ook het toeristische geheel aanduiden dat wordt gevormd door een Frans-Belgische, ja zelfs Frans-Belgisch-Luxemburgse regio die ook het noordelijke deel van het Groothertogdom Luxemburg omvat. In deze gids wordt dus een streek besproken die zich over drie landen uitstrekt. Hierbij wordt geen rekening gehouden met de officiële grenzen noch met de administratieve inperkingen, want als er is iets dat de Ardennen verbindt, dan is het een gevoel tot hetzelfde land te behoren, een land waar de mens zich sinds het begin der tijden door zelfverloochening heeft geschikt in een harde omgeving, nog niet aangetast door de moderniteit, en waar de karakters gestoeld zijn op moed, veerkracht, jovialiteit en verbondenheid met de oorsprong.

'Hoewel ik ondertussen een wereldreiziger ben geworden en al in alle 7 werelddelen ben geweest, startte mijn zin voor avontuur in de Ardennen. Enkele keren per jaar keer ik zeer graag terug naar deze streek om allerlei te beleven en te ontspannen. Er valt zo veel te doen!'

Maite, 33 jaar, Tienen, reist met vrienden

'VOOR PAUL VERLAINE BEVOND DIE TUIN ZICH IN DE ARDENNEN, AAN WEERSZIJDEN VAN DE GRENS MET FRANKRIJK, EN HIJ KEERDE ER TELKENS NAAR TERUG, OM ER ZICH TE HERBRONNEN EN ZIJN ZIEL OP TE MONTEREN.'

Vrij vertaald naar Guy Goffette, L'autre Verlaine.

1

Het Musée Verlaine in Juniville

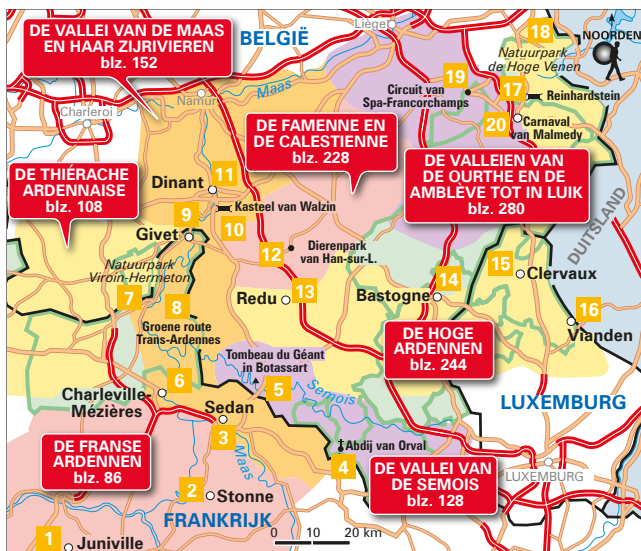
Breng een bezoek aan de oude Auberge du Lion d'Or in het midden van de uitgestrekte vlakten van de streek rond Rethel, in Juniville. Dit adres is onveranderd gebleven sinds Verlaine er in 1880 vaste klant was. De stevige houten tafel waaraan hij *Sagesse* schreef, staat er nog steeds, omringd door talrijke andere souvenirs van de 'prins der dichters'. → **Blz. 105**

'Huur een kajak en ga een namiddag het water op. Een leuke en ontspannende manier om de Ardennen vanuit een ander perspectief te verkennen.'

Els, 30 jaar,
Harelbeke, reist
met haar vriend

2

2

Het dorp Stonne

Stonne, een dorp op een strategische heuvel, is een van de meest symbolische plekken uit het Ardense oorlogsverleden. Hier vond in mei 1940 een dagenlange veldslag met pantservoertuigen plaats die door historici ook wel het 'Verdun van 1940' wordt genoemd. In 2023 werd er het Maison de la Bataille ingewijd.

→Blz. 159

3

Sedan

Loop door de stevige poorten van de burcht – het grootste middeleeuwse complex van Europa – en volg de weergang. Neem een kijkje in de historische zalen en verneem meer over de mensen die er ooit woonden. Er worden tegenwoordig veel activiteiten voor kinderen georganiseerd. →Blz. 165

3

4

De abdij van Orval

De cisterciënzerabdij van Orval ligt in een uitzonderlijk mooie omgeving. Ze werd in de 11de eeuw gesticht en groeide uit tot een van de welvarendste van heel Europa. Ze werd meermaals door oorlog verwoest en herbouwd in 1926, maar het zijn de gotische ruïnes die je hier bezoekt. De abdij is bekend om haar kaas en nog meer om haar trappistenbier, een van de beste van België en zelfs van de wereld. →Blz. 137

4

5

5

Le tombeau du Géant in Botassart

Deze meander van de Semois vormt een lus rond een onbewoonde heuvel die bedekt is met bossen, het lijkt wel een sarcofaag van groen. Je wordt in verrukking gebracht door de grootsheid van het panorama en de harmonie van het landschap. Ga erheen bij zonsondergang of kort erna, wanneer de mist langs alle kanten komt opzetten. →Blz. 148

6

Charleville-Mézières

Begeef je eerst naar de schitterende Place Ducale, het onwankelbare symbool van de 'nieuwe stad' die door Charles de Gonzague in de 17de eeuw werd gebouwd. En dan is er de alomtegenwoordigheid van

7

Arthur Rimbaud, van het museum dat aan deze dichter is gewijd tot de streetart die de muren siert. Je moet ook naar Mézières en de prachtige basiliek, want Charleville-Mézières dat zijn nu eenmaal twee steden voor de prijs van een. →Blz. 174, 177 en 178

7

De wekerkeren van Thiérache

Frans I, die aan alle kanten belegerd werd door de legers van Keizer Karel, riep de lokale heren en abten op om hun kerken te versterken en er verdedigingswerken aan toe te voegen zodat die een belegering konden weerstaan. Een route brengt je langs een aantal van de zestig overgebleven wekerkeren. Enkele zijn bijzonder de moeite waard. →Blz. 111

6

8

De groene wandel- en fietsroute Trans-Ardennes

Deze route loopt van Mouzon via Sedan en Charleville-Mézières naar Givet, langs de Maas die hier de Franse Ardennen doorkruist. Een afstand van meer dan 120 km die je het beste met de fiets kunt afleggen. Maar je kunt je ook beperken tot kortere trajecten voor een leuke wandeling, een uitje met de rollerskates of een tochtje met een trapfiets. De groene wandel- en fietsroute Trans-Ardennes maakt deel uit van de grensoverschrijdende route La Meuse à vélo en EuroVelo19. → **Blz. 159 en 189**

9

Givet

Het uitzicht vanaf de vestingwerken van de citadel, boven op de heuveltop, geeft meteen zin in een bezoek aan Givet,

met zijn oude centrum (heringericht door Vauban) en zijn mooie huizen die typisch zijn voor het Maasbekken, in een pauze op een van de terrassen langs de kaden of in een boottocht op de Maas. De kleine stad is op een prettige wijze gebouwd aan weerszijden van de rivier en verdient beslist een tussenstop vooraleer je de nabijgelegen grens oversteekt. → **Blz. 192**

9

10

Het kasteel van Walzin in de vallei van de Lesse

Op een 50 m hoge rotspunt boven een meander van de Lesse doemt plots het silhouet op van dit arendsnest. Het is een vertrouwd beeld voor wie met de kajak deze rivier afvaart. Dit superromantische kasteel wordt ook wel het 'Belgische Neuschwanstein' genoemd. Het werd geschilderd door Gustave Courbet en getekend door Victor Hugo. →Blz. 197

11

Dinant

Een van de meest symbolische ansichtkaarten van het Waalse toerisme, met zijn peervormige torendak van de kapittelkerk, zijn citadel en zijn daken van blauwe leisteen. De brug over de Maas is versierd met gigantische saxofoons die hulde brengen aan Adolphe Sax, kind van de streek. →Blz. 200

12

Het dierenpark van Han-sur-Lesse

Vul je bezoek aan de beroemde grotten aan met een uitstapje naar dit park van 250 ha. Je kunt een uitgezet wandelpad volgen dat je tot heel erg dicht bij ongeveer 300 dieren brengt die er al dan niet in vrijheid leven. Je ziet er onder meer specimens van verdwenen soorten en de Europese *big five*: de Europese bizon, de bruine beer, de wolf, de veelvraat en de lynx! In de bomen hangen zelfs tenten waarin je kunt overnachten. →Blz. 234

13

Het boekendorp Redu

Het dorp telt nauwelijks 400 inwoners en staat sinds 1984 volledig in het teken van het boek. Een vijftiental boekwinkels gespecialiseerd in zeldzame uitgaven, evenveel handelaren in tweedehands boeken en enkele handwerkers die een 'boekgebonden' activiteit uitvoeren, wachten hier op lezers van allerlei boekgenres. Het succes is overweldigend, met honderdduizenden bezoekers per jaar.

Goed om te weten: je gaat er het beste naartoe tijdens het weekend, en dan vooral dat van Pasen, of tijdens de vakantie.

→Blz. 250

14

Bastogne

Bastogne is een winkelstad die tegen wil en dank is uitgegroeid tot het symbool van het heroïsche verzet van de Amerikaanse soldaten tegen het Duitse offensief van 1944. Naast het oorlogsmonument Mardasson, dat de vorm heeft van een vijfpuntige ster en dat de troepen herdenkt die hierheen zijn gekomen om Europa te bevrijden, staat het pakkende Bastogne War Museum. In dat museum herleeft de verschrikkelijke veldslag die het lot van de oorlog bezegelde. →Blz. 254

14

15

Clervaux

Een charmant stadje dat ingebed ligt in de vallei van de Clerve, midden in het groen. Clervaux wordt gedomineerd door het witte silhouet van zijn kasteel. Dit middeleeuwse pareltje prijkt op een helling die in westelijke richting uitkijkt op de sobere benedictijnenabdij van Saint-Maurice en Saint-Maur, gelegen op een heuvel. →Blz. 270

16

Vianden

Dit stadje is het visitekaartje van het Groothertogdom Luxemburg. Je vindt er oude huizen met leidaken die zich tegen elkaar aanvlijen op de oevers van de Our. Het middeleeuwse kasteel wordt beschermd door de hoge ligging op de rotsachtige uitloper. Deze kleine stad is vooral aantrekkelijk in de herfst, wanneer de omliggende bossen in herfstkleuren zijn gehuld. →Blz. 267

17

Het kasteel van Reinhardstein

Deze middeleeuwse burcht werd in 1354 gebouwd op een rotspunt in de smalle, beboste vallei van de Warche. Hij moest toezicht houden op de abdij van Stavelot en heeft heel wat vermaarde eigenaren gekend: de families Nassau, Schwarzenberg en Metternich. Heel indrukwekkend bij mistig weer, als alleen de kasteeltorens opdoemen uit het omliggende bos. → **Blz. 274**

18

Het natuurpark van de Hoge Venen

Tussen Malmedy en Eupen strekt zich een vochtig terrein uit van meer dan 4000 ha: moerassen, heidevelden en venen, hier en daar onderbroken door een dennenbos en een paar groepjes loofbomen. Hier heerst bijna het hele jaar een streng klimaat. Natuurliefhebbers en wandelaars laten zich echter niet afschrikken door deze schrille, ja zelfs

